

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Πρόλογος.....	V
Συνοπτικό Διάγραμμα	VII
Πίνακας περιεχομένων.....	XI
Συντομογραφίες.....	XXXVII
Γενική βιβλιογραφία.....	XLI

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

§ 1. Έννοια και σημασία του κληρονομικού δικαίου	1
§ 2. Κληρονομική διαδοχή και κληρονομικό δικαίωμα	8
§ 3. Λόγοι κλήσης στην κληρονομία	11
§ 4. Αντικείμενο της αιτία θανάτου διαδοχής	15
§ 5. Υποκείμενα της αιτία θανάτου διαδοχής	25
§ 6. Επαγωγή και κτήση της κληρονομίας	31

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΑΠΟ ΔΙΑΘΗΚΗ

§ 7. Η διαθήκη γενικά	37
§ 8. Ικανότητα για σύνταξη διαθήκης	40
§ 9. Τύπος της διαθήκης γενικά	47
§ 10. Η ιδιόγραφη διαθήκη	52
§ 11. Δημόσια διαθήκη	64
§ 12. Μυστική διαθήκη	75
§ 13. Έκτακτες διαθήκες	81
§ 14. Ανάκληση διαθηκών	83
§ 15. Δημοσίευση των διαθηκών	97
§ 16. Προϋποθέσεις εγκυρότητας του περιεχομένου της διαθήκης.....	100
§ 17. Ανίσχυρες διαθήκες	120
§ 18. Ερμηνεία των διαθηκών	126
§ 19. Εγκατάσταση κληρονόμου	136

Συνοπτικό διάγραμμα

§ 20. Αιρέσεις και προθεσμίες στη διαθήκη	153
§ 21. Αποκλήρωση υπό ευρεία έννοια	171
§ 22. Εκτελεστής διαθήκης	173

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΗ

§ 23. Δικαιολογία και ιθύνουσες αρχές	181
§ 24. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα των συγγενών	190
§ 25. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα του συζύγου	205
§ 26. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου	219
§ 27. Προσαύξηση.....	221

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

§ 28. Εισαγωγή στο δίκαιο της νόμιμης μοίρας.....	227
§ 29. Νόμιμη μοίρα: Δικαιούμενα πρόσωπα, ποσοστό και τρόποι κατά- λειψης.....	232
§ 30. Νόμιμη μοίρα: Προσβολή και παραίτηση.....	249
§ 31. Υπολογισμός της νόμιμης μοίρας	265
§ 32. Προστασία του δικαιώματος της νόμιμης μοίρας	291
§ 33. Αποκλήρωση υπό στενή έννοια	304

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

§ 34. Αποδοχή της κληρονομίας.....	321
§ 35. Αποποίηση της κληρονομίας.....	333
§ 36. Σχολάζουσα κληρονομία	346
§ 37. Κληρονομική αναξιότητα	351

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

§ 38. Τα χρέη της κληρονομίας	365
§ 39. Ευεργέτημα απογραφής.....	376
§ 40. Δικαστική εκκαθάριση της κληρονομίας	389

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

- § 41. Το κληρονομητήριο 401
§ 42. Η αγωγή περί κλήρου.....423

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ

- § 43. Η κοινωνία των συγκληρονόμων 453
§ 44. Η λύση της κοινωνίας 462
§ 45. Η συνεισφορά 473

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

- § 46. Η πώληση της κληρονομίας 489
§ 47. Άλλες συμβάσεις εκποίησης της κληρονομίας 495

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΜΕΝΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΣ

- § 48. Η σύσταση της κληροδοσίας 497
§ 49. Κτήση, αποδοχή και αποποίηση της κληροδοσίας 507
§ 50. Είδη κληροδοσιών 520

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑΤΑ

ΤΜΗΜΑ Α΄ : ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑ

- § 51. Έννοια, μορφές και σύσταση καθολικού καταπιστεύματος.....533
§ 52. Νομική θέση του βεβαρημένου με καταπίστευμα 547
§ 53. Νομική θέση του καταπιστευματοδόχου.....556

ΤΜΗΜΑ Β΄ : ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑ

- § 54. Καταπιστευτική υποκατάσταση.....562

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΡΟΠΟΣ

- § 55. Έννοια και μορφές του τρόπου 569
§ 56. Εξαναγκασμός του τρόπου 576

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΝ ΖΩΗ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΣΕΣ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

- § 57. Απαγόρευση των κληρονομικών συμβάσεων 581
§ 58. Νέμηση ανιόντος 585
§ 59. Δωρεά αιτία θανάτου 591
§ 60. Άλλες συμβάσεις εν ζωή για την περίπτωση του θανάτου 601

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 607

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	V
Συνοπτικό Διάγραμμα	VII
Πίνακας περιεχομένων	XI
Συντομογραφίες.....	XXXVII
Γενική βιβλιογραφία.....	XLI

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

§ 1. Έννοια και σημασία του κληρονομικού δικαίου.....	1
I. Έννοια και περιεχόμενο	1
1. Έννοια.....	1
2. Περιεχόμενο	1
II. Λειτουργική σημασία.....	2
III. Η θέση του κληρονομικού δικαίου στο σύστημα του αστικού δικαίου	3
IV. Κύρια χαρακτηριστικά του κληρονομικού δικαίου του ΑΚ.....	4
1. Η αναγνώριση του ιδιωτικού κληρονομικού δικαιώματος.....	4
2. Η ελευθερία διάθεσης.....	5
3. Η προστασία της οικογένειας.....	5
4. Ο κλειστός αριθμός των μορφών διάθεσης.....	5
5. Η προστασία των δανειστών.....	6
6. Η συμμετοχή του Κράτους στην κληρονομία	6
§ 2. Κληρονομική διαδοχή και κληρονομικό δικαίωμα	8
I. Έννοια και δικαιολογία της κληρονομικής διαδοχής	8
1. Έννοια.....	8
2. Δικαιολογία.....	9
II. Κληρονομικό δικαίωμα	9
§ 3. Λόγοι κλήσης στην κληρονομία	11
I. Οι θεσμοί του κληρονομικού δικαίου.....	11
1. Ο νόμος και η διαθήκη	11
2. Κλειστός αριθμός των θεσμών	11
II. Πρωταρχία της εκ διαθήκης διαδοχής	12
III. Εξ αδιαθέτου διαδοχή	12
IV. Συνύπαρξη εκ διαθήκης και εξ αδιαθέτου διαδοχής	13

V.	Αναγκαστική διαδοχή: Περιορισμός της εκ διαθήκης διαδοχής	13
VI.	Απαγόρευση κληρονομικών συμβάσεων	14
§ 4.	Αντικείμενο της αιτία θανάτου διαδοχής	15
I.	Έννοια κληρονομίας	15
II.	Περιουσιακές σχέσεις και δικαιώματα.....	16
1.	Γενικές Αρχές.....	16
2.	Ενοχικό Δίκαιο	17
3.	Εμπράγματο Δίκαιο.....	18
4.	Άυλα αγαθά.....	21
5.	Λοιπά δικαιώματα – Αξιώσεις	22
6.	Η δίκη.....	23
III.	Μη περιουσιακές σχέσεις και δικαιώματα	23
1.	Το δικαίωμα της προσωπικότητας	23
2.	Δικαίωμα για την ταφή	23
3.	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του οικογενειακού δικαίου	24
§ 5.	Υποκείμενα της αιτία θανάτου διαδοχής	25
I.	Κληρονομούμενος.....	25
1.	Εισαγωγικά.....	25
2.	Θάνατος.....	26
3.	Αφάνεια.....	26
II.	Κληρονόμος	27
1.	Εισαγωγικά.....	27
2.	Ικανότητα φυσικού προσώπου	27
3.	Τεχνητή γονιμοποίηση	27
4.	Ικανότητα νομικού προσώπου	28
III.	Καταπιστευματοδόχος.....	29
IV.	Κληροδόχος	29
§ 6.	Επαγωγή και κτήση της κληρονομίας	31
I.	Έννοιες.....	31
1.	Εισαγωγικά.....	31
2.	Άμεση και αυτοδίκαιη κτήση.....	32
3.	Αναγκαστικό δίκαιο	32
II.	Χρόνος επαγωγής	33
1.	Γενικά	33
2.	Εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων της κληρονομίας.....	33
III.	Φύση του δικαιώματος από την επαγωγή	34
1.	Προσωρινό	34
2.	Συνέπειες εκ του προσωρινού χαρακτήρα του δικαιώματος	34
3.	Τροπή του δικαιώματος σε οριστικό	35

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
Η ΔΙΑΔΟΧΗ ΑΠΟ ΔΙΑΘΗΚΗ

§ 7. Η διαθήκη γενικά.....	37
I. Έννοια και χαρακτηριστικά γνωρίσματα της διαθήκης	37
II. Δικαιολογία και σημασία	38
1. Ελευθερία του διατιθέναι.....	38
2. Συνταγματική θεμελίωση	39
§ 8. Ικανότητα για σύνταξη διαθήκης.....	40
I. Η έννοια της ανικανότητας για σύνταξη διαθήκης.....	40
1. Εισαγωγικά.....	40
2. Περιορισμένη ικανότητα για σύνταξη διαθήκης.....	41
3. Χρόνος κατά τον οποίο απαιτείται να συντρέχει η ικανότητα.....	41
4. Επιγενόμενη ανικανότητα ή ανάκτηση ικανότητας	41
II. Ανίκανοι (ΑΚ 1719)	42
1. Όποιος δεν συμπλήρωσε το 18ο έτος	42
2. Όποιος τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση	42
3. Όποιος δεν έχει συνείδηση των πράξεών του ή βρίσκεται σε ψυχική ή διανοητική διαταραχή που περιορίζει αποφασιστικά τη λειτουργία της βούλησής του.....	45
4. Ειδικές περιπτώσεις ανικανότητας για σύνταξη ορισμένου τύπου διαθήκης	46
§ 9. Τύπος της διαθήκης γενικά	47
I. Η αυστηρή τυπικότητα της διαθήκης – Δικαιολογητική βάση.....	47
1. Έννοια	47
2. Δικαιολογία του τύπου	48
3. Αναγκαστικός χαρακτήρας	48
4. Τελολογική ερμηνεία.....	48
II. Είδη διαθηκών.....	49
1. Κλειστός αριθμός των διάφορων ειδών διαθήκης	49
2. Αρχή της ισοτιμίας όλων των ειδών διαθήκης.....	49
III. Αυτοπρόσωπη σύνταξη της διαθήκης	49
1. Έννοια.....	49
2. Συνέπειες της μη αυτοπρόσωπης σύνταξης.....	50
IV. Απαγόρευση της συνδιαθήκης	50
1. Έννοια και νομική φύση	50
2. Δικαιολογητική βάση της απαγόρευσης.....	51
3. Συνέπειες παράβασης της απαγόρευσης	51

§ 10. Η ιδιόγραφη διαθήκη	52
I. Έννοια και σημασία.....	52
1. Έννοια και νομική φύση.....	52
2. Δημοσίευση.....	53
3. Ερμηνεία διατάξεων.....	53
4. Αναγκαστικός χαρακτήρας.....	53
II. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.....	54
1. Πλεονεκτήματα.....	54
2. Μειονεκτήματα.....	54
III. Ικανότητα για σύνταξη ιδιόγραφης διαθήκης.....	54
IV. Συστατικά στοιχεία.....	55
1. Ιδιόχειρη γραφή.....	55
2. Χρονολογία.....	56
3. Υπογραφή.....	59
V. Προσθήκες και εξωτερικά ελαττώματα.....	60
1. Προσθήκες.....	60
2. Εξωτερικά ελαττώματα.....	61
VI. Κατάθεση.....	61
VII. Κήρυξη της διαθήκης ως κυρίας.....	62
VIII. Απώλεια, καταστροφή κλπ. ιδιόγραφης διαθήκης.....	63
§ 11. Δημόσια διαθήκη	64
I. Έννοια.....	64
II. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.....	65
1. Πλεονεκτήματα.....	65
2. Μειονεκτήματα.....	65
III. Ικανότητα για σύνταξη δημόσιας διαθήκης.....	66
IV. Συμπράττοντα πρόσωπα.....	67
1. Ο συμβολαιογράφος.....	67
2. Οι μάρτυρες.....	68
V. Η διαδικασία σύνταξης της δημόσιας διαθήκης.....	69
1. Προκαταρκτικές πράξεις.....	69
2. Δήλωση της βούλησης του διαθέτη.....	70
3. Παρουσία των προσώπων που συμπράττουν.....	71
4. Πράξη του συμβολαιογράφου.....	71
VI. Αποδεικτική δύναμη.....	73
VII. Εκτελεστότητα.....	74
§ 12. Μυστική διαθήκη	75
I. Έννοια.....	75
II. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.....	76
1. Πλεονεκτήματα.....	76

2. Μειονεκτήματα.....	76
III. Ικανότητα για σύνταξη μυστικής διαθήκης.....	77
IV. Εγχειριζόμενο έγγραφο	77
1. Σύνταξη του εγχειριζόμενου εγγράφου.....	77
2. Εγχείριση του εγγράφου	78
3. Σφράγιση του εγγράφου	78
4. Σημείωση στο έγγραφο	79
V. Πράξη περί της μυστικής διαθήκης	79
VI. Μυστική διαθήκη που ισχύει ως ιδιόγραφη.....	80
§ 13. Έκτακτες διαθήκες	81
I. Έννοια και δικαιολογία.....	81
1. Έννοια και νομική φύση.....	81
2. Δικαιολογητική βάση.....	81
II. Είδη	82
§ 14. Ανάκληση διαθηκών.....	83
I. Έννοια και δικαιολογία.....	83
1. Έννοια.....	83
2. Όρια της ελευθερίας ανάκλησης.....	84
II. Προϋποθέσεις.....	84
1. Ικανότητα	84
2. Τύπος.....	85
3. Γενικές προϋποθέσεις του κύρους κάθε διάταξης τελευταίας βούλησης.....	85
III. Τρόποι ανάκλησης.....	86
1. Γενικοί τρόποι	86
2. Ρητή ή σιωπηρή ανάκληση με μεταγενέστερη διαθήκη.....	86
3. Ανάκληση με συμβολαιογραφική δήλωση	89
IV. Ειδική ανάκληση ιδιόγραφης.....	89
1. Προϋποθέσεις.....	89
2. Τεκμήριο πρόθεσης ανακλήσεως.....	91
V. Ειδική ανάκληση μυστικής	92
VI. Οιονεί ανάκληση	93
VII. Αποτελέσματα της ανάκλησης.....	94
VIII. Ανάκληση της ανακλήσεως.....	95
§ 15. Δημοσίευση των διαθηκών.....	97
I. Έννοια και δικαιολογία.....	97
1. Έννοια.....	97
2. Δικαιολογία.....	97
II. Υποχρέωση προσαγωγής της διαθήκης για δημοσίευση	98
§ 16. Προϋποθέσεις εγκυρότητας του περιεχομένου της διαθήκης	100

I. Εφαρμογή στις διαθήκες των γενικών διατάξεων για τις δικαι- σπραξίες.....	100
II. Διάταξη σαφής.....	101
1. Εισαγωγικά.....	101
2. Προϋποθέσεις εφαρμογής της ΑΚ 1781.....	101
III. Διάταξη αντιστοιχούσα στη βούληση του διαθέτη.....	103
1. Εκούσια διάσταση μεταξύ δήλωσης και βούλησης.....	103
2. Ακούσια διάσταση μεταξύ δήλωσης και βούλησης.....	104
IV. Βούληση απαλλαγμένη από ελαττώματα.....	106
1. Πλάνη ως προς τα παραγωγικά αίτια (ΑΚ 1784).....	106
2. Διάταξη υπέρ του συζύγου (ΑΚ 1785).....	108
3. Παράλειψη μεριδούχου (ΑΚ 1786).....	110
4. Απάτη.....	113
5. Απειλή.....	114
V. Διάταξη μη εξαρτώμενη από τη γνώμη άλλου.....	115
1. Εξάρτηση της ισχύος διάταξης της διαθήκης από τη γνώμη άλλου (ΑΚ 1789 εδ. α΄).....	115
2. Ανάθεση σε άλλον του προσδιορισμού του τιμώμενου προ- σώπου ή του καταλειπόμενου πράγματος (ΑΚ 1789 εδ. β΄).....	116
VI. Διάταξη διαθήκης μη προσκρούουσα στον νόμο ή στην ηθική.....	117
1. Διαθήκη που προσκρούει στον νόμο.....	117
2. Διαθήκη που προσκρούει στην ηθική.....	117
§ 17. Ανίσχυρες διαθήκες.....	120
I. Άκυρη διαθήκη.....	120
1. Έννοια.....	120
2. Διακρίσεις της ακυρότητας.....	120
3. Αναγνώριση της ακυρότητας.....	121
4. Μετατροπή.....	121
II. Ακυρώσιμη διαθήκη.....	122
1. Εισαγωγικά.....	122
2. Ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση.....	122
3. Αποτελέσματα ακύρωσης.....	123
4. Απόσβεση του δικαιώματος ακύρωσης.....	124
§ 18. Ερμηνεία των διαθηκών.....	126
I. Σχέση προς τις γενικές διατάξεις για την ερμηνεία των δικαιο- πραξιών.....	126
II. Πότε είναι αναγκαία η ερμηνεία.....	127
III. Μέθοδος ερμηνείας των διαθηκών.....	128
1. Αναζήτηση της πραγματικής βούλησης.....	128
2. Αναζήτηση με βάση στοιχεία εκτός του κειμένου της διαθήκης...	129

3. Σχέση ακύρωσης και ερμηνείας.....	129
IV. Ειδικοί ερμηνευτικοί κανόνες	130
1. Εισαγωγικά.....	130
2. Διάταξη υπέρ «συγγενών» κλπ.	130
3. Διάταξη υπέρ του κατιόντος.....	131
4. Διάταξη υπέρ των πτωχών.....	132
5. Αμφιβολία ως προς τον τιμώμενο	132
V. Κενά της διαθήκης και η πλήρωσή τους.....	133
VI. Μεταβολή των συνθηκών.....	134
§ 19. Εγκατάσταση κληρονόμου.....	136
I. Τρόπος εγκατάστασης	136
1. Πώς γίνεται η εγκατάσταση κληρονόμου.....	136
2. Εγκατάσταση σε περιουσιακά αντικείμενα που ανήκαν στον διαθέτη.....	137
II. Μορφές εγκατάστασης.....	138
1. Εγκατάσταση επί του συνόλου.....	138
2. Εγκατάσταση επί ποσοστού	139
3. Αόριστη εγκατάσταση.....	142
4. Εγκατάσταση επί δήλου.....	143
5. Συνδυασμός μορφών εγκατάστασης.....	146
6. Εγκατάσταση σε κοινή μερίδα.....	147
7. Διαζευκτική εγκατάσταση.....	148
III. Διανεμητική παραγγελία	148
IV. Προσαύξηση.....	149
1. Έννοια και δικαιολογία	149
2. Προϋποθέσεις.....	149
3. Αποτελέσματα	151
4. Νομική φύση της κατά προσαύξηση μερίδας.....	152
§ 20. Αιρέσεις και προθεσμίες στη διαθήκη	153
I. Εισαγωγικά	154
II. Αναβλητική αίρεση και προθεσμία.....	154
1. Εγκατάσταση υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία.....	154
2. Η ρύθμιση της ΑΚ 1797	155
III. Διαλυτική αίρεση και προθεσμία	156
1. Εγκατάσταση κληρονόμου υπό διαλυτική αίρεση ή προθεσμία ...	156
2. Κληροδοσία υπό διαλυτική αίρεση ή προθεσμία	157
3. Η ρύθμιση της ΑΚ 1798.....	157
IV. Ειδικές αιρέσεις.....	159
1. Παράνομες αιρέσεις	159
2. Ανήθικες αιρέσεις.....	161

3. Αίρεση ακατάληπτη.....	161
4. Αίρεση αγαμίας	162
5. Διάταξη δελεαστική.....	162
6. Αίρεση για την πλήρωση της οποίας απαιτείται σύμπραξη τρίτου.....	163
V. Ρήτρες εκπώσεις	164
VI. Υποκατάσταση.....	165
1. Έννοια και όροι	165
2. Διάκριση από καταπίστευμα.....	165
3. Όροι της υποκατάστασης.....	166
4. Νομική φύση και έννομες συνέπειες της υποκατάστασης.....	167
5. Διαδοχική υποκατάσταση	168
6. Περισσότεροι υποκατάστατοι	169
7. Σχέση με προσαύξηση.....	170
§ 21. Αποκλήρωση υπό ευρεία έννοια	171
I. Έννοια	171
II. Αιτιολογία της αποκλήρωσης.....	172
III. Αποτελέσματα.....	172
§ 22. Εκτελεστής διαθήκης.....	173
I. Έννοια και νομική θέση	173
1. Έννοια	173
2. Νομική θέση του εκτελεστή	174
3. Εκτελεστής επόπτης και εκτελεστής διαχειριστής.....	175
II. Διορισμός.....	175
III. Ικανότητα.....	176
IV. Έναρξη και λήξη του λειτουργήματος.....	176
1. Έναρξη.....	176
2. Παύση του εκτελεστή	176
V. Εξουσίες και ευθύνη του εκτελεστή	176
1. Έκταση των εξουσιών του εκτελεστή	176
2. Πράξεις για τις οποίες απαιτείται άδεια του δικαστηρίου	178
3. Διεξαγωγή δικών	178
VI. Περισσότεροι εκτελεστές.....	179
VII. Σχέση μεταξύ εκτελεστή και κληρονόμου.....	179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΗ

§ 23. Δικαιολογία και ιθύνουσες αρχές.....	181
I. Δικαιολογία	181

II. Σχέση της εξ αδιαθέτου διαδοχής με τα άλλα είδη διαδοχής.....	182
1. Σχέση με την εκ διαθήκης διαδοχή.....	182
2. Σχέση με την αναγκαστική διαδοχή	182
III. Ιθύνουσες αρχές.....	183
1. Τα θεμέλια της κλήσης στην εξ αδιαθέτου διαδοχή.....	183
2. Διαδοχή κατά τάξεις (γενεές), ρίζες και γραμμές.....	185
3. Κληρονομικό δικαίωμα του συζύγου που επιζεί.....	188
4. Δεν υπάρχει κληρονομία χωρίς κληρονόμο.....	189
§ 24. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα των συγγενών.....	190
I. Η πρώτη τάξη.....	190
1. Ποιοί καλούνται.....	190
2. Κατανομή της κληρονομίας μεταξύ των κατιόντων.....	194
II. Η δεύτερη τάξη.....	197
1. Ποιοί καλούνται.....	197
2. Κατανομή της κληρονομίας μεταξύ των συγγενών της δευ- τερης τάξης.....	197
III. Η τρίτη τάξη.....	200
1. Ποιοί καλούνται.....	200
2. Κατανομή της κληρονομίας μεταξύ των συγγενών της τρί- της τάξης.....	201
IV. Η τέταρτη τάξη.....	203
1. Ποιοί καλούνται.....	203
2. Κατανομή της κληρονομίας μεταξύ των συγγενών της τέ- ταρτης τάξης.....	204
§ 25. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα του συζύγου.....	205
I. Δικαιολογία.....	206
II. Προϋποθέσεις.....	206
1. Η ύπαρξη γάμου.....	206
2. Μη άσκηση αγωγής διαζυγίου για βάσιμο λόγο.....	208
III. Ποσοστό.....	209
1. Πάγιο ποσοστό.....	209
2. Στην πρώτη τάξη.....	210
3. Στη δεύτερη, τρίτη ή τέταρτη τάξη.....	210
4. Στην πέμπτη τάξη.....	211
IV. Εξαιρέτο.....	211
1. Έννοια και δικαιολογία.....	211
2. Αντικείμενο.....	211
3. Νομική φύση.....	213
4. Περιορισμός του εξαιρέτου υπέρ των τέκνων.....	213
V. Κληρονομικό δικαίωμα και αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα.....	213

VI. Η μίσθωση οικογενειακής στέγης στην περίπτωση θανάτου του συζύγου-μισθωτή	216
VII. Σύμφωνο συμβίωσης και κληρονομικό δικαίωμα επιζώντος συμβίου	217
§ 26. Το εξ αδιαθέτου κληρονομικό δικαίωμα του Δημοσίου	219
I. Εισαγωγικά	219
II. Η ρύθμιση των ΑΚ 1824 και 1868 επ. και του ν. 4182/2013	219
§ 27. Προσαύξηση	221
I. Σχέση προσαύξησης με διαδοχή τάξεων και διαδοχή κατά ρίζες.....	221
II. Προσαύξηση.....	221
1. Έννοια και δικαιολογία	221
2. Προϋποθέσεις.....	221
3. Σειρά προτίμησης στην προσαύξηση.....	222
III. Νομική φύση της κατά προσαύξηση μερίδας.....	224

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

§ 28. Εισαγωγή στο δίκαιο της νόμιμης μοίρας	227
I. Έννοια και δικαιολογία.....	227
1. Έννοια	227
2. Δικαιολογία.....	228
II. Νομική φύση του δικαιώματος της νόμιμης μοίρας	229
III. Προϋποθέσεις	230
IV. Διατάξεις για τη νόμιμη μοίρα σε ειδικούς νόμους	231
§ 29. Νόμιμη μοίρα: Δικαιούμενα πρόσωπα, ποσοστό και τρόποι κατάλειψης	232
I. Δικαιούμενα πρόσωπα.....	232
1. Εισαγωγικά.....	232
2. Κατιόντες	233
3. Γονείς.....	234
4. Σύζυγος που επιζεί.....	234
5. Σύμβιος που επιζεί (σύμφωνο συμβίωσης).....	234
II. Ποσοστό της νόμιμης μοίρας	235
III. Διαδοχή ή προσαύξηση στη νόμιμη μοίρα	236
1. Το πρόβλημα.....	236
2. Οι ΑΚ 1826 και 1830.....	237
IV. Τρόποι κατάλειψης της νόμιμης μοίρας	241
1. Εισαγωγικά.....	241
2. Εγκατάσταση του μεριδούχου ως κληρονόμου	241

3. Ειδικότερα η εγκατάσταση μεριδούχου ως κληρονόμου σε δήλο	241
4. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με κληροδοσία	244
5. Κάλυψη της νόμιμης μοίρας με εν ζωή χαριστικές παροχές.....	246
6. Κατάλειψη της νόμιμης μοίρας με δωρεές αιτία θανάτου	246
7. Κατάθεση σε κοινό τραπεζικό λογαριασμό	246
§ 30. Νόμιμη μοίρα: Προσβολή και παραίτηση	249
I. Προσβολή της νόμιμης μοίρας	249
1. Εισαγωγικά.....	249
2. Ολική μη κατάλειψη της νόμιμης μοίρας - Συνέπειες.....	250
3. Μερική μη κατάλειψη της νόμιμης μοίρας – Συνέπειες (ΑΚ 1827) ...	252
4. Περιορισμοί της νόμιμης μοίρας (ΑΚ 1829)	254
5. Περιπτώσιολογία περιορισμών υπό την έννοια της ΑΚ 1829.....	255
6. Σοκίνεια ρήτρα	259
II. Παραίτηση από τη νόμιμη μοίρα	260
1. Εισαγωγικά.....	260
2. Νομική φύση.....	260
3. Προϋποθέσεις.....	261
4. Μερική παραίτηση.....	261
5. Συνέπειες	262
§ 31. Υπολογισμός της νόμιμης μοίρας	265
I. Σκιαγράφηση της διαδικασίας υπολογισμού.....	265
II. Αποτίμηση της κληρονομίας	268
III. Η αξία της πραγματικής κληρονομίας.....	268
1. Τί περιλαμβάνεται στην πραγματική κληρονομία	268
2. Εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων	269
3. Κρίσιμος χρόνος.....	270
IV. Ο προσδιορισμός της πλασματικής κληρονομίας	270
1. Εισαγωγικά.....	270
2. Αφαιρούμενα κονδύλια.....	271
3. Προστιθέμενα κονδύλια	271
V. Η νόμιμη μοίρα των γονέων και το εξάιρετο του επιζώντος συζύγου	276
VI. Ο καταλογισμός στον υπολογισμό της νόμιμης μοίρας.....	278
1. Έννοια του καταλογισμού	278
2. Παροχές που καταλογίζονται.....	279
3. Καταλογισμός σε περίπτωση έκπτωσης του λήπτη της παροχής..	280
VII. Προϋποθέσεις και μέθοδος εφαρμογής της ΑΚ 1834.....	282
1. Εισαγωγικά.....	282
2. Παροχές μόνο συνεισενεκτές.....	283
3. Παροχές συνάμα συνεισενεκτές και καταλογιστές	285

4. Αποκλεισμός της συνεισφοράς από τον κληρονομούμενο	288
5. Τρόπος υπολογισμού όταν συντρέχει και σύζυγος	288
§ 32. Προστασία του δικαιώματος της νόμιμης μοίρας	291
I. Αγωγή περί κλήρου	291
II. Μέμψη άστοργης δωρεάς	293
1. Έννοια και δικαιολογία	293
2. Προϋποθέσεις	294
3. Νομιμοποίηση των διαδίκων	297
4. Αίτημα της αγωγής	298
5. Άμυνα του εναγομένου	299
6. Αποτελέσματα ανατροπής	300
7. Απόσβεση του δικαιώματος μέμψης	303
§ 33. Αποκλήρωση υπό στενή έννοια	304
I. Έννοια και δικαιολογία	305
1. Έννοια	305
2. Δικαιολογητική βάση	305
II. Προϋποθέσεις	305
1. Εισαγωγικά	305
2. Δήλωση της βούλησης αποκλήρωσης σε διαθήκη	305
3. Ύπαρξη νόμιμου λόγου αποκλήρωσης	306
4. Αναφορά του λόγου αποκλήρωσης στη διαθήκη	307
5. Τύχη της αποκληρωτικής διάταξης σε περίπτωση μη συν- δρομής των προϋποθέσεων	307
III. Λόγοι αποκλήρωσης	309
1. Εισαγωγικά	309
2. Λόγοι υπέρ ανιόντος	309
3. Λόγοι υπέρ κατιόντος	312
4. Λόγοι υπέρ του συζύγου	313
IV. Συνέπειες της αποκλήρωσης	315
V. Άρση της αποκλήρωσης	316
1. Απόσβεση του δικαιώματος αποκλήρωσης με συγγνώμη	316
2. Ματαίωση της αποκλήρωσης για άλλους λόγους	317
VI. Αποκλήρωση για λόγους πρόνοιας	317

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

§ 34. Αποδοχή της κληρονομίας	321
--	------------

I. Έννοια και νομική φύση αποδοχής	322
II. Τρόποι αποδοχής.....	323
1. Ρητή αποδοχή.....	323
2. Σιωπηρή αποδοχή.....	323
3. Πλασματική αποδοχή	323
III. Προϋποθέσεις της αποδοχής	324
1. Ικανότητα για δικαιοπραξία.....	324
2. Αποδοχή πριν από την επαγωγή ή από πλάνη ως προς τον λόγο της επαγωγής.....	325
3. Αποδοχή υπό αίρεση ή προθεσμία.....	326
4. Μερική αποδοχή.....	326
IV. Ακυρωσία της αποδοχής.....	327
V. Συνέπειες αποδοχής	329
VI. Μεταγραφή της αποδοχής	329
VII. Απώλεια του δικαιώματος αποδοχής	332
§ 35. Αποποίηση της κληρονομίας.....	333
I. Έννοια, νομική φύση, αντικείμενο	333
1. Έννοια.....	333
2. Νομική φύση.....	333
3. Αντικείμενο	334
II. Προϋποθέσεις	335
1. Ικανότητα	335
2. Τύπος.....	336
3. Προθεσμία	336
III. Ακυρότητα και ακυρωσία αποποίησης.....	338
1. Εισαγωγικά.....	338
2. Ακυρότητα	338
3. Ακυρωσία	339
IV. Το κληρονομητό του δικαιώματος αποποίησης.....	339
V. Συνέπειες της αποποίησης	341
1. Εισαγωγικά.....	341
2. Η επαγωγή θεωρείται ότι δεν έγινε σε αυτόν που αποποιήθηκε ...	341
3. Η κληρονομία επάγεται σε αυτόν που θα είχε κληθεί	342
4. Η επαγωγή θεωρείται ότι έγινε κατά τον θάνατο του κληρο- νομούμενου.....	343
VI. Η διαχείριση πριν από την αποποίηση.....	343
§ 36. Σχολάζουσα κληρονομία.....	346
I. Έννοια και δικαιολογία.....	346
1. Έννοια.....	346
2. Δικαιολογία.....	346

II. Περιπτώσεις.....	347
III. Κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας.....	348
1. Διορισμός.....	348
2. Νομική θέση.....	348
3. Έργο.....	349
4. Αντικατάσταση και παύση.....	349
IV. Αξίωση διατροφής μητέρας κυοφορούμενου κληρονόμου.....	350
§ 37. Κληρονομική αναξιότητα.....	351
I. Έννοια, δικαιολογία και πεδίο εφαρμογής.....	351
1. Έννοια.....	351
2. Δικαιολογία.....	352
3. Διάκριση από αποκλήρωση.....	352
4. Πεδίο εφαρμογής.....	353
II. Ως προς τους λόγους αναξιότητας.....	353
1. Περιοριστική απαρίθμηση.....	353
2. Σχετικότητα των λόγων αναξιότητας.....	354
3. Χρόνος τέλεσης του παραπτώματος που συνιστά λόγο αναξιότητας.....	354
III. Οι κατ' ιδίαν λόγοι αναξιότητας.....	354
1. Θανάτωση ή απόπειρα θανάτωσης (ΑΚ 1860 αρ.1).....	354
2. Ψευδής καταμήνυση για κακούργημα (ΑΚ 1860 αρ. 2).....	355
3. Παρακώλυση σύνταξης ή ανάκλησης διαθήκης (ΑΚ 1860 αρ. 3).....	355
4. Απάτη ή απειλή για σύνταξη ή μεταβολή διαθήκης (ΑΚ 1860 αρ. 4).....	356
5. Αλλοίωση ή εξαφάνιση της διαθήκης (ΑΚ 1860 αρ. 5).....	358
IV. Πώς επέρχεται η αναξιότητα.....	359
V. Απώλεια του δικαιώματος για κήρυξη της αναξιότητας.....	360
VI. Παροχή συγγνώμης στον ανάξιο.....	361
1. Έννοια, νομική φύση.....	361
2. Προϋποθέσεις.....	361
VII. Αποτελέσματα της κήρυξης κληρονόμου ως αναξίου.....	362
1. Η πλασματική κατασκευή της ΑΚ 1863.....	362
2. Πράξεις του αναξίου που έγιναν πριν από την κήρυξη της αναξιότητας.....	363

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΑΝΕΙΣΤΕΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

§ 38. Τα χρέη της κληρονομίας.....	365
---	------------

I. Η κληρονομία και η ατομική περιουσία του κληρονόμου ως ενιαία ομάδα.....	365
II. Ευθύνη του κληρονόμου για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας.....	368
1. Εισαγωγικά.....	368
2. Υποχρεώσεις της κληρονομίας.....	369
3. Κληροδοσίες και τρόποι.....	370
III. Ευθύνη συγκληρονόμων.....	372
1. Εισαγωγικά.....	372
2. Αυτοδίκαιη διαίρεση.....	372
3. Διαφορετική πρόβλεψη με διαθήκη.....	374
IV. Περιπτώσεις χωρισμού περιουσιών.....	374
§ 39. Ευεργέτημα απογραφής.....	376
I. Έννοια και σκοπός.....	376
1. Έννοια.....	376
2. Σκοπός.....	377
II. Πώς γίνεται η αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής.....	377
1. Προϋποθέσεις.....	377
2. Αποδοχή επ' ωφελεία απογραφής απευθείας από τον νόμο.....	378
III. Απογραφή.....	379
IV. Αποτελέσματα της αποδοχής με το ευεργέτημα της απογραφής.....	379
1. Εισαγωγικά.....	379
2. Η κληρονομία χωριστή ομάδα.....	380
3. Περιορισμένη ευθύνη του εξ απογραφής κληρονόμου.....	381
4. Μη επέλευση σύγχυσης.....	381
5. Τύχη υποθήκης ή προσημείωσης που εγγράφηκε σε κληρονομιαία ακίνητα μετά τον θάνατο του κληρονομούμενου.....	383
6. Αγωγές του κληρονόμου κατά της κληρονομίας και αντίστροφα.....	384
V. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του κληρονόμου με απογραφή.....	384
VI. Απώλεια του ευεργετήματος απογραφής.....	386
VII. Παραχώρηση της κληρονομίας στους κληρονομικούς δανειστές.....	387
§ 40. Δικαστική εκκαθάριση της κληρονομίας.....	389
I. Εισαγωγικά για τη δικαστική εκκαθάριση.....	389
1. Έννοια και σκοπός.....	389
2. Διάκριση από την αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής.....	390
II. Αποτελέσματα της κήρυξης δικαστικής εκκαθάρισης της κληρονομίας.....	391
1. Χωρισμός περιουσιών.....	391
2. Ανατροπή σύγχυσης.....	392

3. Τύχη υποθήκης ή προσημείωσης που εγγράφηκε σε ακίνητα της κληρονομίας μετά τον θάνατο του κληρονομούμενου.....	393
4. Απώλεια της εξουσίας διοίκησης από τον κληρονόμο και περιέλευσή της στον εκκαθαριστή.....	393
5. Αναστολή ατομικών καταδικωκτικών μέτρων.....	394
6. Χρόνος επέλευσης των αποτελεσμάτων.....	394
III. Έργο του εκκαθαριστή.....	394
1. Εισαγωγικά.....	394
2. Πρόσκληση δανειστών (ΑΚ 1916).....	395
3. Αναγγελία δανειστών (ΑΚ 1917 § 1).....	395
4. Σύνταξη απογραφής (ΑΚ 1917 § 2).....	395
5. Είσπραξη απαιτήσεων – Ρευστοποίηση κληρονομίας (ΑΚ 1918).....	395
6. Επαλήθευση υποχρεώσεων της κληρονομίας.....	396
IV. Πληρωμή των δανειστών της κληρονομίας.....	396
1. Όταν η κληρονομία επαρκεί.....	396
2. Όταν η κληρονομία δεν επαρκεί.....	397
3. Δανειστές που δεν αναγγέλθηκαν εμπρόθεσμα.....	398
V. Λήξη της εκκαθάρισης.....	398

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

§ 41. Το κληρονομητήριο.....	401
I. Έννοια, νομική φύση και σκοπός κληρονομητηρίου.....	402
1. Έννοια.....	402
2. Νομική φύση.....	402
3. Σκοπός.....	403
II. Διαδικασία έκδοσης.....	404
1. Ενεργητική νομιμοποίηση του αιτούντος.....	404
2. Περιεχόμενο της αίτησης.....	405
3. Έκδοση του κληρονομητηρίου.....	407
III. Περιεχόμενο του κληρονομητηρίου.....	408
IV. Το τεκμήριο που απορρέει από το κληρονομητήριο.....	410
1. Εισαγωγικά.....	410
2. Μαχητό τεκμήριο.....	410
3. Αντικείμενο του τεκμηρίου.....	410
4. Έναρξη και λήξη του τεκμηρίου.....	411
5. Λειτουργία του τεκμηρίου.....	411
V. Η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου.....	412

1. Εισαγωγικά.....	412
2. Προϋποθέσεις ισχύος των δικαιοπραξιών	413
3. Συνέπειες.....	416
4. Η έκταση της δημόσιας πίστης του κληρονομητηρίου	418
VI. Ανακριβές κληρονομητήριο	420
1. Εισαγωγικά.....	420
2. Η έννοια του ανακριβούς κληρονομητηρίου.....	420
3. Παράδοση του ανακριβούς κληρονομητηρίου στο δικαστήριο ...	421
4. Αφαίρεση του ανακριβούς κληρονομητηρίου	421
5. Ακύρωση του ανακριβούς κληρονομητηρίου.....	421
6. Δημοσιότητα.....	422
§ 42. Η αγωγή περί κλήρου.....	423
I. Η δικαστική προστασία του κληρονόμου γενικά.....	424
II. Έννοια, φύση και δικαιολογία της περί κλήρου αγωγής.....	425
1. Έννοια.....	425
2. Νομική φύση.....	425
3. Δικαιολογία.....	426
III. Νομιμοποίηση των διαδίκων, βάση και αίτημα της αγωγής	426
1. Ενεργητική νομιμοποίηση.....	426
2. Παθητική νομιμοποίηση.....	427
3. Αίτημα.....	430
IV. Ειδικότερα το αντικατάλλαγμα	431
1. Έννοια.....	431
2. Νομική φύση.....	432
3. Κύρωση διαθέσεων που έγιναν από τον νομέα της κληρονομίας	432
V. Η ευθύνη του εναγομένου.....	434
1. Η ρύθμιση των ΑΚ 1873-1878.....	434
2. Κριτήρια διαβάθμισης της ευθύνης.....	434
3. Νομική φύση και προϋποθέσεις	435
VI. Ευθύνη για τα ωφελήματα	436
1. Εισαγωγικά.....	436
2. Ο καλόπιστος νομέας πριν από την επίδοση της αγωγής.....	436
3. Ο καλόπιστος νομέας μετά την επίδοση της αγωγής.....	437
4. Ο κακόπιστος νομέας.....	437
5. Ο κακόπιστος και υπερήμερος νομέας.....	438
6. Ο αποκτήσας τη νομή με κολάσιμη πράξη	438
VII. Αξίωση αποζημίωσης λόγω καταστροφής ή χειροτέρευσης των κληρονομιαιών.....	439
VIII. Παραγραφή των αξιώσεων	440
IX. Η ανταξίωση του εναγομένου για δαπάνες.....	440

1. Σκοπός και δικαιολογία της ρύθμισης	440
2. Κριτήρια διαβάθμισης της υποχρέωσης του κληρονόμου.....	441
3. Το περιεχόμενο της ανταξίωσης του νομέα.....	441
4. «Επαύξηση» της κληρονομίας λόγω ενώσεως από τον νο- μέα συστατικού σε κληρονομιαίο ενσώματο	442
5. Άσκηση της ανταξίωσης δαπανών.....	443
6. Παραγραφή	443
X. Άμυνα του εναγομένου.....	443
1. Άρνηση της αγωγής.....	443
2. Ένσταση παραγραφής.....	443
3. Ένσταση χρησικτησίας.....	445
XI. Σχέση προς ειδικές αγωγές.....	448
1. Συνδρομή περισσότερων αξιώσεων	448
2. Η ρύθμιση της ΑΚ 1881	448
XII. Αξίωση για παροχή πληροφοριών.....	450
1. Κατά του νομέα κληρονομίας	450
2. Κατά άλλων προσώπων.....	451
XIII. Η περί κλήρου αγωγή του αφάντου.....	451

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ

§ 43. Η κοινωνία των συγκληρονόμων	453
I. Εισαγωγικά	453
II. Έννοια και αντικείμενο.....	454
1. Έννοια.....	454
2. Αντικείμενο.....	454
3. Η μερίδα του συγκληρονόμου.....	455
III. Δικαιώματα του συγκληρονόμου.....	456
1. Εισαγωγικά.....	456
2. Το δικαίωμα στους καρπούς του κοινού αντικειμένου.....	456
3. Το δικαίωμα χρήσης του κοινού αντικειμένου	456
4. Το δικαίωμα συμμετοχής στη διοίκηση του κοινού.....	458
5. Το δικαίωμα διάθεσης της μερίδας.....	459
IV. Υποχρεώσεις του συγκληρονόμου.....	460
1. Υποχρέωση συμμετοχής στις δαπάνες.....	460
2. Υποχρεώσεις που πηγάζουν από την καλή πίστη.....	461
§ 44. Η λύση της κοινωνίας.....	462
I. Το δικαίωμα για λύση της κοινωνίας.....	462
II. Εξώδικη διανομή.....	463

III. Δικαστική διανομή	464
IV. Συνέπειες της διανομής	465
1. Δημιουργία νέων δικαιωμάτων	465
2. Αμοιβαίες απαιτήσεις από την κοινωνία	465
3. Η τύχη των εμπράγματων δικαιωμάτων τρίτων στα αντικείμενα της συγκληρονομίας.....	466
4. Ευθύνη για ελαττώματα	467
V. Αποκλεισμός της λύσης της κοινωνίας	467
VI. Επιδίκαση επιχείρησης.....	469
VII. Επιδίκαση της οικογενειακής στέγης.....	469
1. Εισαγωγικά.....	469
2. Προϋποθέσεις.....	470
3. Διαδικασία επιδίκασης	470
VIII. Προσδιορισμός του τρόπου διανομής από τον διαθέτη.....	470
1. Διανεμητικές διατάξεις.....	470
2. Δέσμευση των συγκληρονόμων	471
3. Ανάθεση του τρόπου διανομής στην εύλογη κρίση τρίτου	471
§ 45. Η συνεισφορά.....	473
I. Έννοια, δικαιολογία και νομική φύση.....	473
1. Έννοια.....	473
2. Δικαιολογία.....	474
3. Νομική φύση.....	474
4. Ενδοτικό δίκαιο	476
II. Προϋποθέσεις της συνεισφοράς	476
1. Εξ αδιαθέτου διαδοχή.....	476
2. Ύπαρξη περισσότερων κατιόντων	477
3. Συνεισενεκτέα παροχή (ή δαπάνη)	477
III. Υποκείμενα της συνεισφοράς	477
1. Εισαγωγικά.....	477
2. Υπόχρεοι συνεισφοράς	478
3. Δικαιούχοι συνεισφοράς.....	480
IV. Παροχές που συνεισφέρονται.....	481
V. Συνεισφορά στην κληρονομική διαδοχή από διαθήκη	482
VI. Πώς διεξάγεται η συνεισφορά.....	483
1. Εισαγωγικά.....	483
2. Η διαδικασία της συνεισφοράς.....	483
3. Η διεξαγωγή της συνεισφοράς σε περίπτωση υπερκαλυμμένου κατιόντος.....	485
4. Συνέπειες της συνεισφοράς, ιδίως σε περίπτωση υπερκαλυμμένου κατιόντος	487

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ
ΕΚΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

§ 46. Η πώληση της κληρονομίας	489
I. Έννοια και νομική φύση	489
1. Έννοια	489
2. Νομική φύση	490
II. Σχέση μεταξύ πωλητή και αγοραστή.....	491
1. Υποχρεώσεις του πωλητή.....	491
2. Υποχρεώσεις του αγοραστή.....	492
3. Ευθύνη του πωλητή απέναντι στον αγοραστή.....	493
4. Κίνδυνος.....	493
III. Ευθύνη απέναντι στους δανειστές της κληρονομίας.....	493
§ 47. Άλλες συμβάσεις εκποίησης της κληρονομίας	495
I. Εισαγωγικά	495
II. Ειδικότερα η δωρεά	495

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΜΕΝΟΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΚΛΗΡΟΔΟΣΙΕΣ

§ 48. Η σύσταση της κληροδοσίας	497
I. Έννοια και δικαιολογία.....	498
1. Έννοια	498
2. Δικαιολογία.....	498
II. Τύπος και περιεχόμενο της δήλωσης περί κληροδοσίας	499
1. Τύπος.....	499
2. Περιεχόμενο	499
3. Διάκριση από την κληρονομική εγκατάσταση	499
III. Υποκείμενα.....	500
1. Βεβαρημένος	500
2. Τετιμημένος	501
IV. Υποκατάστατος.....	502
V. Το κύρος της κληροδοτικής δήλωσης βουλήσεως	503
1. Εισαγωγικά.....	503
2. Ειδικές περιπτώσεις ακυρότητας της κληροδοτικής διάταξης.....	503
3. Ανάκληση	504
4. Συνέπειες της ακυρότητας	504
§ 49. Κτήση, αποδοχή και αποποίηση της κληροδοσίας	507

I.	Επαγωγή της κληροδοσίας.....	507
1.	Επαγωγή και κτήση της κληροδοσίας.....	507
2.	Κληροδοσία υπό αίρεση ή προθεσμία.....	508
II.	Αποδοχή και αποποίηση της κληροδοσίας.....	509
1.	Αποδοχή.....	509
2.	Αποποίηση.....	509
III.	Το δικαίωμα του κληροδόχου.....	510
1.	Εισαγωγικά.....	510
2.	Ενοχικό δικαίωμα.....	510
3.	Εμπράγματο δικαίωμα.....	513
IV.	Υποκληροδοσία.....	516
1.	Εισαγωγικά.....	516
2.	Απαιτητό της υποκληροδοσίας.....	517
3.	Περιορισμός της ευθύνης του βεβαρημένου.....	517
4.	Ελάττωση της κληροδοσίας.....	518
V.	Κληροδοσία υπέρ κοινωφελούς σκοπού.....	518
§ 50.	Είδη κληροδοσιών.....	520
I.	Εισαγωγικά.....	520
II.	Κληροδοσία με αντικείμενο που ανήκει στην κληρονομία.....	521
1.	Αντικείμενο κατ' είδος ορισμένο.....	521
2.	Έκταση του δικαιώματος του κληροδόχου.....	521
3.	Παραρτήματα του κληροδοτηθέντος.....	521
4.	Αξίωση αποζημίωσης εξατίας βλάβης του κληροδοτηθέντος.....	521
5.	Βάρη του κληροδοτηθέντος.....	522
6.	Ένωση, ανάμειξη, επεξεργασία ή μετάπλαση του κληροδο- τηθέντος.....	522
III.	Κληροδοσία με αντικείμενο που δεν ανήκει στην κληρονομία.....	523
1.	Ο κανόνας του άρθρου 1984 § 1 ΑΚ.....	523
2.	Προϋποθέσεις εφαρμογής της ΑΚ 1984 § 1.....	523
3.	Συνέπειες.....	524
4.	Κληροδοσία της νομής.....	524
5.	Κληροδοσία της απαίτησης της παροχής.....	524
6.	Κληροδοσία της απαίτησης αποζημίωσης.....	525
7.	Προμηθευτική κληροδοσία.....	525
IV.	Κληροδοσία πράγματος κατά γένος ορισμένου.....	526
V.	Διαζευκτική κληροδοσία.....	527
VI.	Κληροδοσία «σκοπού».....	527
VII.	Κοινή κληροδοσία.....	528
VIII.	Κληροδοσία απαίτησης.....	528
1.	Εισαγωγικά.....	528

2. Κληροδοσία μη χρηματικής απαίτησης	528
3. Κληροδοσία χρηματικής απαίτησης.....	529
4. Κληροδοσία όλων των απαιτήσεων	529
IX. Κληροδοσία απαλλαγής από χρέος.....	529
X. Κληροδοσία οφειλής	530
XI. Κληροδοσία ομάδας πραγμάτων ή περιουσίας.....	530
1. Κληροδοσία ομάδας πραγμάτων	530
2. Κληροδοσία περιουσίας.....	530
3. «Καθολική» κληροδοσία	530
XII. Εξαιρέτο (ΑΚ 1969)	531
1. Έννοια	531
2. Διάκριση του εξαιρέτου από τη διανεμητική διάταξη	531
3. Συνέπειες που απορρέουν από τη φύση του εξαιρέτου	531

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑΤΑ

ΤΜΗΜΑ Α΄

ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑ

§ 51. Έννοια, μορφές και σύσταση καθολικού καταπιστεύματος	533
I. Έννοια και σκοπός του καταπιστεύματος	534
1. Έννοια	534
2. Σκοπός.....	534
II. Διάκριση του καταπιστεύματος από συγγενείς θεσμούς	535
1. Καταπιστευματοδόχος και κληρονόμος.....	535
2. Καταπίστευμα και κληροδοσία.....	535
3. Καταπίστευμα και καταπιστευτική υποκατάσταση (ΑΚ 2009).....	536
III. Σύσταση του καταπιστεύματος	536
1. Σύσταση με διαθήκη	536
2. Περιορισμοί.....	537
IV. Ερμηνευτικοί κανόνες	538
1. Εισαγωγικά.....	538
2. Εγκατάσταση ως κληρονόμου φυσικού προσώπου που δεν έχει ακόμη συλληφθεί ή νομικού προσώπου που δεν έχει ακόμη συσταθεί	539
3. Εγκατάσταση υπό αναβλητική αίρεση ή προθεσμία.....	540
4. Εγκατάσταση υπό διαλυτική αίρεση ή προθεσμία.....	541
5. Απαγόρευση εκποίησης ή διάθεσης με διαθήκη.....	542
6. Άτεκνος κατιών.....	543
7. Εγκατάσταση κληρονόμου στην επικαρπία	543

V. Οικογενειακό καταπίστευμα.....	544
VI. Σιωπηρή υποκατάσταση.....	545
§ 52. Νομική θέση του βεβαρημένου με καταπίστευμα.....	547
I. Εισαγωγικά.....	547
II. Εξουσία διαχείρισης του βεβαρημένου.....	548
1. Έκταση εξουσίας διαχείρισης.....	548
2. Διεξαγωγή δικών και δεδικασμένο.....	549
3. Ευθύνη από τη διαχείριση.....	549
III. Εξουσία διάθεσης των αντικειμένων της κληρονομιάς.....	549
1. Έκταση εξουσίας διάθεσης του βεβαρημένου.....	549
2. Συνέπειες σε περίπτωση διάθεσης κατά παράβαση της ΑΚ 1937 § 2.....	551
IV. Ωφελήματα και δαπάνες πριν από την επαγωγή του καταπι- στεύματος.....	551
1. Ωφελήματα.....	551
2. Δαπάνες.....	552
V. Σχέση του βεβαρημένου με τους δανειστές.....	552
1. Δανειστές της κληρονομιάς.....	552
2. Δανειστές του βεβαρημένου.....	552
3. Δανειστές του καταπιστευματοδόχου.....	553
VI. Κατάσταση μετά την επαγωγή του καταπιστεύματος.....	553
VII. Καταπίστευμα του περιλιμπανομένου.....	554
§ 53. Νομική θέση του καταπιστευματοδόχου.....	556
I. Νομική θέση του καταπιστευματοδόχου πριν από την επαγω- γή του καταπιστεύματος.....	556
1. Δικαίωμα προσδοκίας.....	556
2. Διορισμός επιμελητή.....	557
II. Επαγωγή του καταπιστεύματος.....	557
1. Εισαγωγικά.....	557
2. Χρόνος επαγωγής του καταπιστεύματος.....	557
3. Αποδοχή και αποποίηση του καταπιστεύματος.....	558
4. Ματαίωση της επαγωγής.....	558
III. Νομική θέση του καταπιστευματοδόχου μετά την επαγωγή του καταπιστεύματος.....	559
1. Μετάσταση του καταπιστευματοδόχου σε κληρονόμο.....	559
2. Παράδοση της κληρονομιάς.....	561

ΤΜΗΜΑ Β΄
ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΤΑΠΙΣΤΕΥΜΑ

§ 54. Καταπιστευτική υποκατάσταση	562
I. Έννοια και οριοθέτηση από συγγενείς έννοιες	562
1. Έννοια	562
2. Οριοθέτηση από συγγενείς έννοιες	563
II. Όροι υπό τους οποίους επιτρέπεται το ειδικό καταπίστευμα.....	564
1. Εισαγωγικά.....	564
2. Ειδικό καταπίστευμα υπέρ κοινωφελούς σκοπού	565
3. Ειδικό καταπίστευμα υπέρ συγγενών	565
4. Απαγόρευση διαδοχικής μετακληροδοσίας.....	566
III. Νομική κατάσταση πριν και μετά την επαγωγή στον μετακλη- ροδόχο.....	566
1. Νομική κατάσταση πριν από την επαγωγή της μετακληροδοσίας....	566
2. Επαγωγή της μετακληροδοσίας.....	567
3. Νομική κατάσταση μετά την επαγωγή της μετακληροδοσίας.....	567
IV. Οικογενειακό κληροδότημα	568

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ
ΤΡΟΠΟΣ

§ 55. Έννοια και μορφές του τρόπου	569
I. Έννοια και νομική φύση	569
1. Έννοια	569
2. Νομική φύση.....	570
II. Διάκριση από συγγενείς έννοιες.....	571
1. Τρόπος και κληροδοσία	571
2. Τρόπος και απλή σύσταση ή συμβουλή.....	571
III. Υποκείμενα.....	571
1. Βεβαρημένος	571
2. Ωφελούμενος.....	572
IV. Αντικείμενο	573
V. Τρόπος υπέρ κοινωφελούς σκοπού	574
§ 56. Εξαναγκασμός του τρόπου	576
I. Νομική φύση του δικαιώματος εξαναγκασμού σε εκπλήρωση	576
1. Δικαίωμα ιδιόρρυθμο	576
2. Με μη «ιδιωφελή» χαρακτήρα	576
3. Δικαίωμα αχώσιμο και εκτελεστό	576
II. Δικαιούμενα πρόσωπα.....	577
III. Άσκηση του δικαιώματος.....	577

IV. Επιγενόμενη αδυναμία εκπλήρωσης.....	578
1. Ανυπαίτια αδυναμία εκπλήρωσης.....	578
2. Υπαίτια αδυναμία εκπλήρωσης.....	578

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ ΕΝ ΖΩΗ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΣΕΣ ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

§ 57. Απαγόρευση των κληρονομικών συμβάσεων	581
I. Έννοια και δικαιολογία.....	581
1. Έννοια.....	581
2. Δικαιολογία.....	582
II. Διακρίσεις κληρονομικών συμβάσεων.....	582
1. Κληρονομικές συμβάσεις υπό ευρεία και υπό στενή έννοια.....	582
2. Διάκριση των εν στενή έννοια κληρονομικών συμβάσεων.....	582
III. Έκταση της απαγόρευσης.....	583
IV. Συνέπειες παραβίασης της απαγόρευσης.....	583
§ 58. Νέμηση ανιόντος	585
I. Έννοια, δικαιολογία και νομική φύση.....	585
1. Έννοια.....	585
2. Δικαιολογία.....	585
3. Νομική φύση.....	585
II. Στοιχεία του πραγματικού της νέμησης ανιόντος.....	586
1. Εισαγωγικά.....	586
2. Ανιών και κατιόντες.....	586
3. Διανομή της υπάρχουσας περιουσίας του ανιόντος.....	587
4. Μη δέσμευση του ανιόντος.....	587
5. Τύπος.....	587
III. Έννομες συνέπειες.....	587
1. Κατανομή της περιουσίας του ανιόντος στους κατιόντες.....	587
2. Ενοχική ενέργεια.....	588
3. Νέμηση μέρους της περιουσίας.....	588
4. Ευθύνη απέναντι στους δανειστές της κληρονομίας.....	589
IV. Νέμηση που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα.....	589
§ 59. Δωρεά αιτία θανάτου	591
I. Έννοια, δικαιολογία και νομική φύση.....	591
1. Έννοια.....	591
2. Δικαιολογία.....	592
3. Νομική φύση.....	592
II. Σύσταση.....	593
1. Συμβαλλόμενα μέρη.....	593

Πίνακας περιεχομένων

2. Συστατικός τύπος	593
3. Αντικείμενο	594
III. Νομική κατάσταση πριν και μετά την πλήρωση της αίρεσης	595
1. Στάδιο ηρτημένης της αιρέσεως.....	595
2. Πλήρωση της αίρεσης	595
3. Ματαίωση της αίρεσης.....	596
IV. Ανάκληση.....	596
1. Εισαγωγικά.....	596
2. Το δικαίωμα της ανάκλησης	596
3. Ανάκληση δωρεάς που έχει συμφωνηθεί αμετάκλητη	597
4. Συνέπειες της ανάκλησης.....	597
5. Απόσβεση του δικαιώματος ανάκλησης.....	598
V. Δωρεά αιτία θανάτου που θίγει τη νόμιμη μοίρα.....	598
VI. Η δωρεά αιτία θανάτου έναντι των δανειστών της κληρονομίας	599
§ 60. Άλλες συμβάσεις εν ζωή για την περίπτωση του θανάτου	601
I. Εισαγωγικά	601
II. Δωρεά εν ζωή για την περίπτωση θανάτου	602
III. Επαχθείς συμβάσεις υπό την αίρεση του θανάτου	603
IV. Σύμβαση υπέρ τρίτου για την περίπτωση θανάτου	603
V. Μεταθανάτια πληρεξουσιότητα	605
ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	607